

2. Лесто К.А. Психологічні особливості користувачів соціальних сайтів / Вісник психології і педагогіки // К.А. Лесто [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.psyh.kiev.ua>

Бондаренко Я.І.

студентка;

Кубриченко Т.В.

кандидат психологічних наук, доцент,

Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ САМОСТАВЛЕННЯ САМОТНІХ ЖІНОК

Визнання самоствавлення основою для формування позицій особистості у стосунках з іншими, його регулюючої функції та зв'язку з формуванням зрілої, адаптованої особистості [1], а також встановлена розмитість соціальних ролей чоловіка і жінки, що супроводжується процесом взаємного відчуження і веде за собою зростання кількості самотніх жінок [2], робить нагальним дослідження даної проблеми.

Проблема самоствавлення активно вивчається вітчизняними та зарубіжними психологами (Б. Братусь, Є. Волкова, Л. Гозман, Н. Іванова, Ч. Кулі, І. Кон, С. Пантелєєв, А. Петровський, М. Розенберг, М. Сарджвеладзе, В. Столін та ін.), хоча єдиний підхід до визначення змісту поняття «самоствавлення» відсутній.

Науковцями досліджено різні аспекти самотності (М. Буянов, Р. Вейс, О. Данчева, Дж. Зілбург, К. Роджерс, В. Франкл, З. Фрейд, А. Хараш та ін.), хоча у більшості підходів самотність розглядається як негативне явище, яке впливає на усі сфери життєдіяльності особистості [2].

В літературі висвітлено особливості жіночої самотності, надано результати дослідження самоствавлення у окремих категорій жінок, проте не було виявлено досліджень, присвячених вивченню психологічних особливостей самоствавлення самотніх жінок, що й обумовило вибір теми дослідження.

Об'єктом дослідження виступає самоствавлення жінки. *Предметом* дослідження стали психологічні особливості самоствавлення самотніх

жінок. *Мета дослідження* полягала у теоретичному обґрунтуванні та емпіричному дослідженні особливостей самоствавлення самотніх жінок.

Спираючись на положення про те, що людині, яка переживає високий рівень суб'єктивної самотності, властиві такі психологічні характеристики, як неадекватна самооцінка, низький рівень аутосимпатії, низький самоінтерес [3], було сформульовано *гіпотезу* про існування психологічних відмінностей у показниках самоствавлення самотніх та несамотніх жінок.

Емпіричне дослідження проводилось із залученням до складу вибірки 60 жінок, з яких 30 жінок заміжні і 30 незаміжні. Для досягнення поставленої мети, вирішення задач дослідження й перевірки висунутих гіпотез в рамках роботи були застосовані такі *методи*: 1) методи теоретичного аналізу і синтезу, що дозволили сформулювати основні теоретичні положення, які лягли в основу емпіричного дослідження, розкрити психологічні особливості самоствавлення самотніх жінок; 2) методи емпіричного дослідження, зокрема тести-опитувальники («Методика діагностики рівня суб'єктивного відчуття самотності» Д. Расела і М. Фергюсона; діагностичний опитувальник «Самотність» С. Корчагіної; «Тест-опитувальник самоствавлення» В. Століна – С. Пантелеєва; «Методика дослідження самоствавлення» С. Пантелеєва); 3) *методи обробки даних*, а саме методи *математико-статистичного аналізу* даних при обробці результатів та *інтерпретаційні методи* при якісному аналізі, описі та інтерпретації отриманих результатів.

Дослідження дозволило виявити статистично значущі відмінності за показниками глобального самоствавлення між самотніми та несамотніми жінками. Здійснена перевірка на нормальність розподілу даних дозволила застосовувати статистичний t-критерій Стьюдента [4] (таблиця 1).

Таблиця 1

**Відмінності за показниками глобального само ставлення
між самотніми та несамотніми жінками**

№	Групи досліджуваних		Відхилення від середнього		Квадрати відхилень		Значення t-Стьюдента
	Самотні (N=30)	Несамотні (N=30)	Самотні (N=30)	Несамотні (N=30)	Самотні (N=30)	Несамотні (N=30)	
Суми:	1678.62	1974.96	0.12	0.06	5932.8594	5317.9602	t _{емп} = 2,8 p < 0,01 розбіжності значущі
Середнє	55.95	65.83					

Отже, показники глобального само ставлення як внутрішнього недеференційованого почуття «за» або «проти» самого себе у несамотніх жінок значно вищі, ніж у самотніх.

В ході емпіричного дослідження з'ясувалося також, що у самотніх жінок показники суб'єктивної самотності прямо пов'язані з показниками самозвинувачення та самоінтересу. Водночас показники глибокої актуальної самотності мають зворотній кореляційний зв'язок з самоінтересом та прямий зв'язок з самозвинуваченням самотніх жінок (таблиця 2).

Таблиця 2

Зв'язок показників самотності та само ставлення самотніх жінок

Показники самотності	Показники само ставлення	
	самозвинувачення	самоінтерес
суб'єктивна самотність	0,713**	0,713**
глибока актуальна самотність	0,642**	-0,724**

Примітка: ** – статистична значущість при $p < 0,01$

Як видно, самотні жінки з високим рівнем суб'єктивної самотності характеризуються високими показниками самозвинувачення ($p \leq 0,01$). Водночас, чим вищими є показники глибокої актуальної самотності, тим нижче інтерес до власної особистості самотніх жінок ($p \leq 0,01$). Також виявилось, що самотні жінки з високим рівнем суб'єктивної самотності мають високі показники самоінтересу, але водночас характеризуються сильним самозвинуваченням, так само й глибока актуальна самотність цих жінок позитивно корелює з показниками їх самозвинувачення. Тобто,

самотні жінки з високою суб'єктивною самотністю не лише цікаві собі, а й водночас активно звинувачують себе. Самотні жінки ж, що переживають глибоку актуальну самотність, також мають високі показники самозвинувачення, але при цьому не виявляють інтересу до себе.

У несамотніх жінок виявлено позитивний значущий кореляційний зв'язок між показниками суб'єктивної самотності та внутрішнім конфліктом, а також між неглибоким переживанням можливої самотності та внутрішнім конфліктом ($p \leq 0,01$), а також значущий зворотній кореляційний зв'язок між показниками суб'єктивної самотності та аутосимпатією ($p \leq 0,05$). Зв'язок між неглибоким переживанням можливої самотності та аутосимпатією виявився незначущим (таблиця 3).

Таблиця 3

Зв'язок показників самотності та самоствавлення несамотніх жінок

Показники самотності	Показники самоствавлення	
	внутрішній конфлікт	аутосимпатія
суб'єктивна самотність	0,634**	-0,424*
неглибоке переживання можливої самотності	0,489**	-,331

Примітка: ** – статистична значущість при $p < 0,01$

* – статистична значущість при $p < 0,05$

Таким чином, чим більш сильним є відчуття суб'єктивної самотності у заміжніх жінок, тим більше вони характеризуються наявністю внутрішніх конфліктів. Водночас, неглибоке переживання можливої самотності не впливає на рівень аутосимпатії жінки, яка має чоловіка. Також у несамотніх жінок з високими показниками суб'єктивної самотності спостерігається низький рівень аутосимпатії і високі показники внутрішнього конфлікту.

Проведене дослідження дозволило виявити таке:

1) показники глобального самоствавлення самотніх жінок значно нижчі, ніж у несамотніх жінок;

2) самотні жінки з високим рівнем суб'єктивної самотності характеризуються високими показниками самозвинувачення, при цьому чим вищими є показники глибокої актуальної самотності, тим нижче інтерес до власної особистості самотніх жінок;

3) високі показники суб'єктивної самотності заміжніх жінок пов'язані з високим рівнем аутосимпатії та внутрішніх конфліктів.

Результати дослідження можуть бути використані у практичній діяльності сімейного психолога, при проведенні психологічного консультування самотніх жінок, а також психологічної корекції емоційних станів, пов'язаних з негативним ставленням жінки до самої себе.

Подальші перспективи вивчення проблеми полягають у з'ясуванні відмінностей самоставлення самотніх чоловіків та жінок, що загалом відповідає принципам проведення гендерних досліджень в психології.

Список використаних джерел:

1. Пантелеев С. Р. Самоотношение как эмоционально оценочная система / Пантелеев С.Р. – М.: МГУ, 1991. – 202с.
2. Корчагина С.Г. Психология одиночества: учебное пособие. – М.: МПСИ, 2008. – 288с.
3. Перлман Д., Пепло Л. Э. Теоретические подходы к одиночеству, Лабиринты одиночества (сост., общ. ред. и предисл. Покровский Н. Е.). – М.:Прогресс, 2002. – 624с.
4. Максименко С. Д. Експериментальна психологія / С. Д. Максименко, Е. Л. Носенко. – К.: 2008. – 360с.

Буханець А.О.

студентка,

Науковий керівник: Байєр О.О.

доцент кафедри педагогічної та вікової психології,

Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара

ПРИЧИНИ ТА НАСЛІДКИ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ЗАЛЕЖНОСТІ ВІД ПАРТНЕРА

Неможливо уявити близьких, інтимних стосунків без певної емоційної залежності від людини, так як ми не можемо бути вільними від тих, кого любимо. Але існують випадки патологічної залежності, коли один з партнерів втрачає самого себе, надає шкоди душевному стану співзалежних від нього людей. Метою даної роботи є визначення